

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันสังคมและวัฒนธรรมไทยมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม การศึกษา และคุณธรรมจริยธรรม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดความเจริญอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เทคโนโลยี และการศึกษา แต่กลับก่อให้เกิดวิกฤตทางสังคมมากมาย อย่างน่าวิตก ดังจะเห็นได้จากสื่อต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ประจำวัน พบว่า มีการลักขโมย โจรกรรม ฉ้อราษฎร์บังหลวง การทุจริตต่าง ๆ การทำลายทรัพย์สินสาธารณะ ปัญหา ยาเสพติด เป็นต้น การทุจริตส่วนหนึ่งเกิดจากมนุษย์ปัจจุบันขาดคุณธรรมจริยธรรมอันดีที่เคยปฏิบัติกันมา ไม่พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ มีความโลภ ขาดความซื่อสัตย์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และพวกพ้อง สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม ถึงแม้ว่าในปัจจุบันมนุษย์จะมีความศึกษาสูงกว่าแต่ก่อนก็ตาม แต่ก็ยังไม่เป็นการกล่อมเกล่าธรรมาจริยธรรมให้เป็นคนดีหรือให้เป็นที่ชอบที่ควรได้ อาจกลับทำให้ผู้เรียนได้รับความเดือดร้อน “เพราะความรู้ทำให้เหิมกำเริบก็เป็นได้” (กรมวิชาการ, 2545 ก, หน้า 30)

ดังนั้นการพัฒนาประเทศที่จะให้ได้ผลดีจำเป็นต้องกระทำทั้งทางด้านวัตถุ เทคโนโลยี และทางด้านทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนามนุษย์ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกที่เป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งพรทิพย์ โรจนสุนันท์ (2546, ตุลาคม 28) ได้กล่าวว่า คุณสมบัติอย่างหนึ่งที่เป็นรากฐานสำคัญของชีวิตในทุกบทบาทคือ ความซื่อสัตย์ การเป็นพลเมืองดีของแผ่นดินต้องไม่คิดคดโกงแผ่นดิน การทำงานก็ต้องซื่อสัตย์ ต้องจริงจังต่อกัน ดังนั้นความซื่อสัตย์จึงเป็นหัวใจหลักที่ต้องวางไว้เป็นเสาเอกในชีวิตตั้งแต่เด็ก ๆ ถ้าขาดความซื่อสัตย์ก็จะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนทั้งนั้น ความซื่อสัตย์จึงเป็นรากฐานที่สำคัญของการใช้ชีวิตให้มีค่า

ความซื่อสัตย์ เป็นหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาทุกศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพุทธที่มุ่งสอนให้เป็นคนมีความซื่อสัตย์ คือ ซื่อตรงในทางที่ถูกต้องดีงาม ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ โดยตั้งใจกระทำในสิ่งที่ดีงาม ประพฤติปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์ (เอกรินทร์ สีมหาศาล, และคนอื่น ๆ, 2547, หน้า 44-46) ดังนั้นการปลูกฝังความซื่อสัตย์ ให้เกิดกับบุคคลในสังคมนั้น ต้องคำนึงว่าคุณธรรมเป็นปัจจัยที่ให้เกิดจริยธรรมจริยธรรมจะเป็นผลของการมีคุณธรรม ผู้ที่มีคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ผู้นั้นจะมีจริยธรรมไม่ลักทรัพย์ ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน (สมพร เทพสิทธา, 2542, หน้า 3) และการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

บุคคลนั้นต้องพัฒนาทั้ง 3 ด้านควบคู่กัน คือ การพัฒนาทางด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ และด้านพฤติกรรม (บัวหลวง แสงสว่าง, 2548, หน้า 23)

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าความซื่อสัตย์เป็นสิ่งจำเป็นในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน บุคคลที่มีความซื่อสัตย์ย่อมส่งผลให้สังคมนั้นเป็นสังคมที่เฝ้าอยู่ มีสงบสุข แต่ถ้าบุคคลในสังคมขาดความซื่อสัตย์ สังคมนั้นก็จะมีแต่ความวุ่นวาย บุคคลในสังคมไม่มีความสุข เราคงต้องยอมรับว่าสังคมไทยในวันนี้มีปัญหามากมาย อาจเป็นเพราะสังคมปัจจุบันเน้นแต่การพัฒนาวัตถุเป็นสำคัญจนลืมนึกไปว่า จิตใจในการมีคุณธรรมจริยธรรมของคนนั้นสำคัญกว่าสิ่งใด ดังนั้นเราต้องเร่งสร้างค่านิยมใหม่โดยให้มีการยกย่องให้เกียรติและเชิดชูผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ใช้ความรู้ความสามารถของตนสร้างผลงานที่มีค่า และเป็นประโยชน์ของสังคมส่วนรวม (ธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, 2549, หน้า 13-14) ซึ่งสอดคล้องกับดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524, หน้า 35) ที่กล่าวว่า การพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพนั้นก็คือ การปลูกฝังความเป็นพลเมืองที่ดีให้เกิดขึ้น นั่นคือ มีความซื่อสัตย์ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

นอกจากนี้โครงการคุณธรรมนำไทย กระทรวงศึกษาธิการ (2550, กรกฎาคม 25) ได้กำหนดให้ปลูกฝังคุณธรรม 8 ประการ ให้กับเด็กและเยาวชนทุกคนได้ยึดถือและปฏิบัติ ได้แก่ กตัญญู ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ และความซื่อสัตย์เป็นหนึ่งในคุณธรรม 8 ประการ ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า ความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับผิดชอบต่อตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง

จุดมุ่งหมายหลักของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คือการพัฒนาให้ไปเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทย ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กรมวิชาการ, 2546 ก. คำนำ) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งเน้นการพัฒนาค้นให้มีคุณธรรมนำความรู้ โดยมุ่งพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรมและมีจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตอาสา คือมีพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง และฝึกอย่างต่อเนื่อง จะทำให้บุคคลนั้นมีคุณธรรมติดตัวตลอดไป (ธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, 2549, หน้า 32) นั่นหมายความว่า เมื่อผู้เรียนจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้เรียนมีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม ประพฤติปฏิบัติตนให้

เป็นแบบอย่างที่ดีได้

แต่จากการศึกษาของคณะกรรมการวิจัยทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ (2541, หน้า 7) พบว่า การเรียนการสอนจริยศึกษาในโรงเรียน ปรากฏผลคือสาระของหลักสูตรเพียงพอต่อการเรียนการสอน และสอดคล้องกับจุดประสงค์ของกลุ่มวิชา อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง แต่คุณลักษณะที่มุ่งให้เกิดแก่นักเรียนตามที่เขียนไว้ในจุดมุ่งหมาย จุดประสงค์กลุ่มวิชา และจุดประสงค์รายวิชายังไม่สอดคล้องกันเท่าที่ควรโดยเฉพาะคุณลักษณะเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น ความยุติธรรม ทำงานเป็นคณะได้ ภูมิใจในความเป็นไทย และจากงานวิจัยของ เนตรนพิชญ์ จำปาทองเขต (2544, หน้า 6) เสนอต่อกรมศาสนา เรื่องความรู้และทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า เยาวชนอายุระหว่าง 15 – 24 ปี มีความรู้เรื่องหลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนาในระดับที่ไม่น่าพอใจ อุปสรรคสำคัญมาจากครูขาดความรู้ความเข้าใจในวิชาพุทธศาสนา และมักยึดแบบเรียนเป็นหลักมากกว่าตัวผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติไม่ดีต่อวิชาพุทธศาสนา ที่สำคัญคือสิ่งที่เรียนไม่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียน อาจกล่าวได้ว่า เยาวชนพันธุ์ใหม่มีค่านิยมเป็นศาสนา ซึ่งหมายความว่า ไม่สนใจที่จะเรียนรู้ให้กระจ่าง ไม่ใฝ่ใจ ที่จะนำหลักคำสอนทางศาสนามาใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต

แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะตระหนักในความสำคัญของพระพุทธศาสนา แต่ในความเป็นจริงแล้ว การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ยังไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยมีสาเหตุมาจากการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีผู้กล่าวสอดคล้องกัน (พระมหาชัยสิทธิ์ คำภีร์, 2545, หน้า 61 – 74, และ ปราณี ปิยะวารการ, 2546, หน้า 4) ดังนี้

1. ขาดการใช้เทคนิคที่หลากหลาย และการวางแผนที่เหมาะสม
2. ขาดการเตรียมการสอน และการวางแผนการสอนที่เหมาะสม
3. ขาดการส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ขาดการวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนพุทธศาสนาที่มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียน

ประถมศึกษา

5. ขาดกลวิธีและสื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดวิชาพระพุทธศาสนา

นอกจากนี้พรชัย ภาพันธ์ (2546, หน้า 69) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ในปัจจุบันทำให้คนมีความทุกข์ง่ายและหาความสุขได้ยาก ยิ่งเทคโนโลยีเจริญคนยิ่งทุกข์ง่าย หาความสุขได้ยากขึ้นและอ่อนแอ แต่ครั้งหนึ่งพอสนองความต้องการปรนเปรอของตน คนก็ทำลายศักยภาพในการเรียนรู้ ขาดความรอบรู้ ไม่รู้จักจริง คิดไม่เป็น ขาดความสามารถในการสร้างความรู้และไม่รับผิดชอบในสังคม ทั้งนี้เพราะการศึกษาของเราเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาในห้องเรียนและการท่องจำตำรา เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่สำหรับการศึกษาของไทยในยุคปัจจุบัน

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา เพื่อให้บรรลุ

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (participation) ความมีวินัย (disciplines) การยอมรับเสียงข้างมาก ในการตัดสินใจปัญหา มีทางเลือก (alterative) มีความหลากหลายในการคิด การตัดสินใจให้มีประสิทธิภาพ คำนึงถึงส่วนรวม (public mind) มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว โดยผู้สอนต้องปรับบทบาทตนเอง จากผู้ถ่ายทอดความรู้ มาเป็นผู้แนะแนวทาง กระตุ้น และชี้แนวทางให้ผู้เรียนเกิดความคิด มีรูปแบบในการเรียนที่หลากหลายสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้อย่างแท้จริง (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2539, หน้า 51)

กลวิธีในการพัฒนาผู้เรียน ครูผู้สอนจำเป็นต้องพัฒนาสื่อและนวัตกรรม มีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และจะช่วยให้ครูผู้สอนทราบจุดเด่น จุดด้อย ของนักเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาให้กับนักเรียนได้ จากการศึกษาถึงวิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ของสมศักดิ์ นุชมิตร (2547, บทคัดย่อ) พบว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน พระมหาทรงสวรรค์ วรสิงห์ (2548, บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ และเอกชัย ยุติศรี (2550, บทคัดย่อ) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความภาษาไทยที่เรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่าการเรียนด้วยตนเอง

จากการศึกษาหลักการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ รวมทั้งผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะทำการวิจัยการใช้วิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องความซื่อสัตย์ สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างวิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีสอนตามปกติ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีทักษะการทำงานกลุ่มดีขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตลอดจนให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ได้เรียนรู้จากการฝึก การปฏิบัติจริง จนสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีสอนตามปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีสอนตามปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีสอนตามปกติ

ความสำคัญของการวิจัย

1. การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดผลการจัดการเรียนรู้ได้ 3 ด้าน คือด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
2. ได้แนวทางในการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่หลากหลายมากขึ้น และปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน
3. ได้แนวทางสำหรับครูในการจัดการเรียนการสอน สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ด้วยวิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 สหวิทยาเขตเมืองสามชุก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 12 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 467 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนวัดนางพิมพ์ อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 50 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรกสุ่มโรงเรียน โดยการใช้การสุ่มแบบเจาะจง และขั้นตอนที่สองสุ่มห้องเรียน โดยการใช้การสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก จากจำนวน 2 ห้องเรียน เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 25 คนซึ่งจะได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และกลุ่มควบคุม จำนวน 25 คน จะได้รับการสอนตามปกติ
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
 - 3.1 ตัวแปรต้น คือ วิธีสอน 2 วิธี ได้แก่
 - 3.1.1 วิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
 - 3.1.2 วิธีสอนตามปกติ
 - 3.2 ตัวแปรตามคือ ผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งได้ 3 ด้าน ได้แก่
 - 3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.2.2 ทักษะการทำงานกลุ่ม
 - 3.2.3 เจตคติต่อการเรียนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา
4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยเนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นเนื้อหาสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เรื่องความซื่อสัตย์ หลักธรรมเบื้องต้นทางพระพุทธศาสนา

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โดยทดลองสอน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 10 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติด้วยความจริงใจ ไม่คิดคดโกง ไม่หลอกลวง ตรงไปตรงมา ทั้งทางกาย วาจา และใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

วิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่จัดให้กลุ่มคนรวมกลุ่มกันและได้ทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน แก้ไขปัญหาด้วยกัน ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การดำเนินงาน มีการกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ ตลอดจนการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เกิดการเรียนรู้จากการทำงานกลุ่มด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนวิธีสอนดังนี้

1. ขั้นนำ คือ การเตรียมความพร้อมก่อนเรียน แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ ทบทวนความรู้เดิม อภิปราย สนทนาซักถาม
2. ขั้นกิจกรรม คือ เป็นขั้นที่มีการแบ่งกลุ่มเพื่อผู้เรียนทำงานตามใบงาน ผู้เรียนต้องปรึกษาหารือกันในการทำงานของสมาชิกภายในกลุ่ม
3. ขั้นอภิปราย คือ กลุ่มนักเรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่กำหนดให้ เสร็จแล้วให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
4. ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ คือ นักเรียนสรุปรวบรวมข้อมูลและสรุปความสำคัญของเรื่อง หลังจากนั้นครูสรุปและให้คำแนะนำอีกครั้งหนึ่งเพื่อเป็นการสรุปบทเรียน
5. ขั้นประเมินผล คือ การสังเกตพฤติกรรม เช่น ตอบคำถาม ทักษะการทำงานกลุ่ม ตรวจผลงานกลุ่ม ตรวจแบบฝึกหัด เป็นต้น

วิธีสอนตามปกติ หมายถึง การสอนตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ คือ แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดเวลา และข้อตกลงอื่น ๆ ให้ผู้เรียนเข้าใจตรงกัน ทบทวนความรู้เดิม สนทนา ใช้คำถามหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดึงดูดให้นักเรียนสนใจและพร้อมที่จะเริ่มเรียน
2. ขั้นสอน คือ เสนอเนื้อหาอธิบายสาระความรู้ แบ่งกลุ่มทำกิจกรรมตามใบงานและปฏิบัติกิจกรรมและรายงานหน้าชั้นเรียน
3. ขั้นสรุป คือ สรุปบทเรียน โดยครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนมากยิ่งขึ้น โดยการอภิปรายร่วมกัน เป็นต้น

4. **ขั้นวัดและประเมินผล** คือ เป็นขั้นตรวจสอบพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของการสอนแต่ละครั้งโดยใช้วิธีสังเกต การเข้าร่วมกิจกรรมการทำงานกลุ่มและการให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด เพื่อประเมินผลในการเรียนการสอนครั้งนั้น ๆ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ของบุคคลที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากได้รับประสบการณ์จากการเรียนการสอน การฝึกอบรม และการปรับพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงจากสมรรถภาพทางสมอง

ทักษะการทำงานกลุ่ม หมายถึง ทักษะในการทำงานร่วมกันของกลุ่ม โดยผู้เรียนมีการพัฒนาการทำงานร่วมกัน ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เต็มใจปฏิบัติงานเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ โดยยอมรับบทบาทของตนเองในการเป็นผู้นำ เป็นผู้ตามที่ดี ตามกระบวนการทำงาน

เจตคติต่อการเรียนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือความเห็นชอบ ความเชื่อ ศรัทธา ของบุคคลที่มีเจตคติต่อการเรียนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา หรือสถานการณ์ แล้วแสดงออกมาในรูปของความชอบ ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจนเกิดความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาในเชิงบวกหรือเชิงลบ ต่อวัตถุ สถานการณ์ สถาบัน หรือบุคคลอื่น ๆ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดนางพิมพ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3

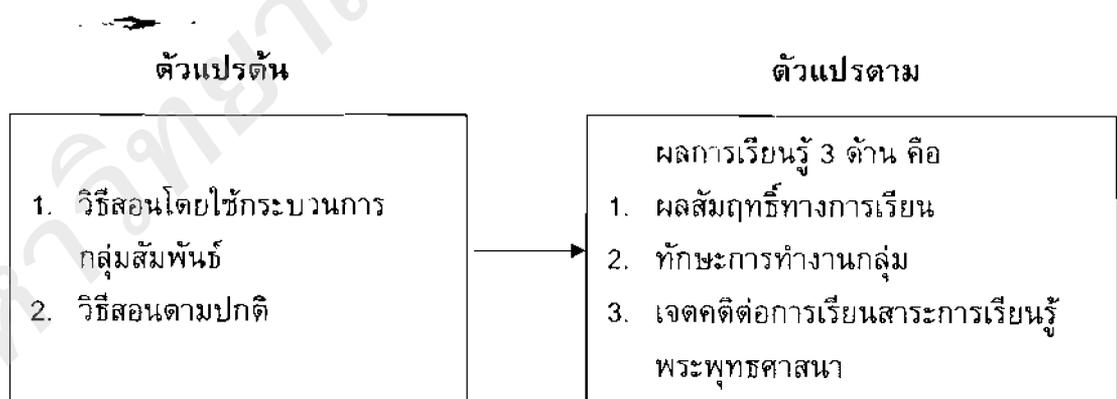
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องความซื่อสัตย์ สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างวิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีสอนตามปกติ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีทางจิตวิทยาพื้นฐานและทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ ทฤษฎีสนามของ เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) สรุปได้ว่า กลุ่มเกิดจากการรวมตัวกันของคนที่มีพฤติกรรมไม่เหมือนกัน แต่เมื่อรวมตัวกันแล้ว มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่มในรูปของการกระทำ ความรู้สึก และความคิด จะมีการปรับตัวเข้าหากัน และพยายามช่วยกันทำงานให้สำเร็จ ลุล่วง และทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Interaction Theory) ของ เบลล์ (Bales) โฮมาน (Homans) และไวท์ (Whyte) สรุปได้ว่า กลุ่มจะมีความสัมพันธ์กันได้ต้องทำกิจกรรมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน โดยจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ทั้งทางร่างกาย ทางวาจา และทางอารมณ์ เพื่อให้เกิดความคิดร่วมกันสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ของ เฮาเวา เดเซคูปด์ ที่ได้สร้างทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการสอนระดับประถมศึกษา คือให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (active participation) จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ และให้ผู้เรียนมีส่วนในการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เนื้อหา (analyse) และ

ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งมีหลักการ 5 ประการ คือ 1) ตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน (objectives) 2) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (learning experiences) 3) การวิเคราะห์ประสบการณ์ผู้เรียน เพื่อพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาและมนุษยสัมพันธ์ 4) การสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ (application in real life) และ 5) การประเมินผล (evaluation)

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กล่าวสอดคล้องกันที่ว่า กลุ่มจะมีความสัมพันธ์กันต้องทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งก็น่าจะเป็นวิธีการทำงานที่ให้ผลการปฏิบัติงานหรือผลการเรียนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ วิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เน้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนจะเกิดความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ มีทักษะการทำงานกลุ่ม และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และเห็นคุณค่าในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองในที่สุดจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เรื่องผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องความซื่อสัตย์ สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างวิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีสอนตามปกติ สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่าวิธีสอนตามปกติ
2. ทักษะการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่าวิธีสอนตามปกติ
3. เจตคติต่อการเรียนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่าวิธีสอนตามปกติ